

**Mogelijke effecten van ontwikkeling van een bedrijventerrein bij
Balkbrug
op het functioneren van de Robuuste Verbindingszone (RVZ)**

Dienst Landelijk Gebied
Voor ontwikkeling en beheer

Titel: Mogelijke effecten van ontwikkeling van een bedrijventerrein bij Balkbrug op het functioneren van de Robuuste Verbindingszone (RVZ).

Auteur: F.Ringenaldus

Projectleiding: M.E.T.Meulman

Opdrachtgever: Gemeente Hardenberg
Contactpersoon: dhr. K. Pielman

Dienst Landelijk Gebied
Zwolle, 2 juli 2010

Inhoud

1 Opdracht.....	3
2 Samenvatting en conclusies	3
3 Plan voor bedrijventerrein.....	4
4 Robuuste verbindingzone	5
Beleid en theorie.....	5
Uitwerking in provinciale plannen	5
Functionaliteit	6
5 Effecten van het geplande bedrijventerrein op de functionaliteit van de RVZ	8
Afname oppervlak	8
Versmalling	8
Verstoring.....	9
Aanleg van een ecopassage	9
6 Bronnen.....	11
Bijlage 1 Schematisering RVZ.....	13

1 Opdracht

De gemeente Hardenberg is voornemens een bedrijventerrein te ontwikkelen aan de oostkant van Balkbrug, tussen de N48 en de N377 (Coevorderweg). Dit bedrijventerrein raakt aan de provinciale ecologische hoofdstructuur, die ter plaatse een functie gaat krijgen als robuuste ecologische verbindingszone (RVZ) tussen natuurgebieden langs de Reest en langs de Vecht.

De gemeente Hardenberg heeft DLG opdracht gegeven om de effecten van het geplande bedrijventerrein op het (toekomstig) functioneren van de RVZ in beeld te brengen.

In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek weergegeven.

2 Samenvatting en conclusies

Door de ontwikkeling van het bedrijventerrein bij Balkbrug zal de oppervlakte (nieuwe) natuur in de RVZ met netto 0,45 ha afnemen. Dit heeft geen significant effect op het functioneren van de RVZ.

Als gevolg van het oppervlakte verlies zal de breedte van de RVZ over een lengte van 190 meter afnemen met ca 45 meter tot een breedte van 150 – 190 meter. Ook zonder de aanleg van het bedrijventerrein was de RVZ hier al smaller dan de beoogde 225 meter. Zowel de oorspronkelijke versmalling als die, door de aanleg van het bedrijventerrein veroorzaakte, vallen binnen de toegestane afwijkingen en hebben geen significant effect op het functioneren van de RVZ.

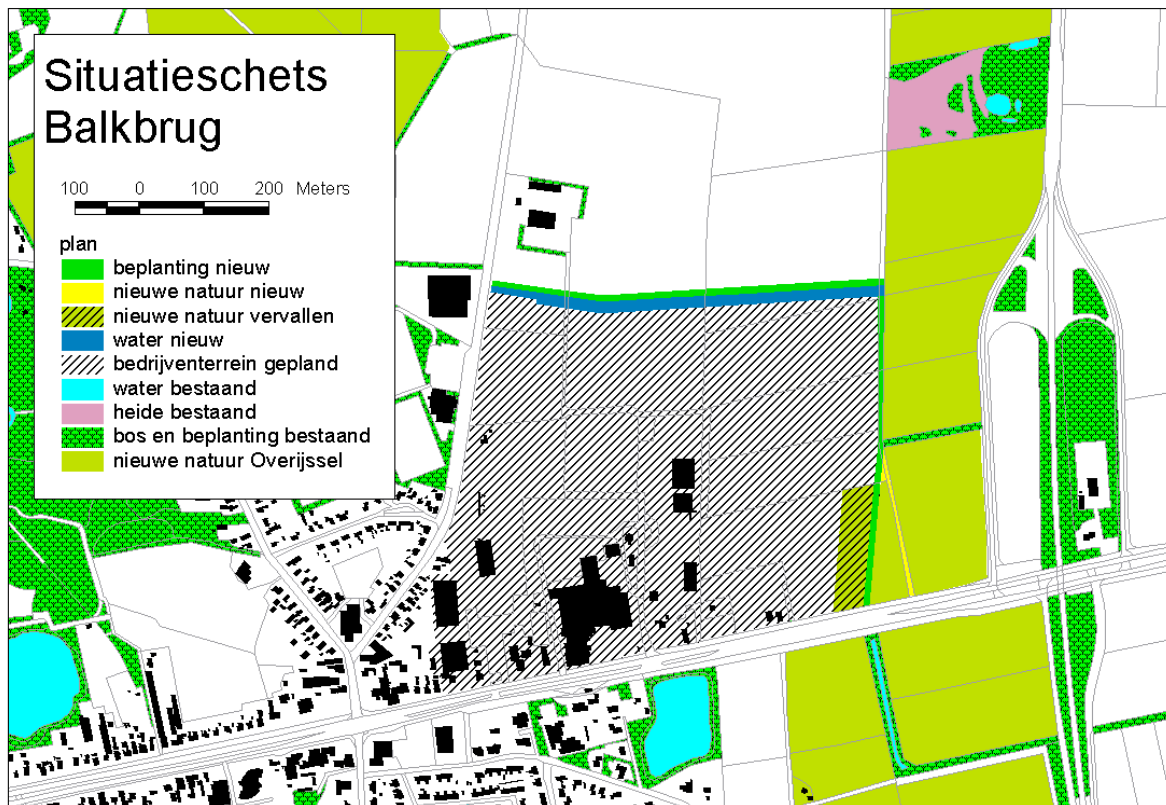
Door de ontwikkeling van het bedrijventerrein kan de verstoring van fauna in de RVZ toenemen. De omvang van de toename is sterk afhankelijk van de situering van verstoringbronnen op het bedrijventerrein en de omvang van beplanting langs de rand. Vooral nog lijkt het bedrijventerrein bedoeld voor "lichtere bedrijvigheid" en komen zichtlocaties niet aan de oostrand.

Door de versmalling van de RVZ juist langs de N377 (Coevorderweg) lijkt de zoekruimte voor een ecopassage over deze weg af te nemen. Op deze plaats ligt echter ook al een gasleidingtracé, waardoor aanleg van een groot kunstwerk vermoedelijk al beperkingen ondervindt. Een goede ecopassage is essentieel voor het toekomstig functioneren van de RVZ. Het verdient aanbeveling te onderzoeken of door het oostwaarts opschuiven van de afrit van de N48 vanaf Ommen meer ruimte kan worden gecreëerd.

3 Plan voor bedrijventerrein

In het gebied tussen de bebouwde kom van Balkbrug, de N48 (Ommen-Hoogeveen) en de N377 (Coevorderweg) is de ontwikkeling van een bedrijventerrein gepland, zoals weergegeven in onderstaande situatieschets.

Onderdeel van het plan is de aanleg van beplanting (10 m breed) langs de noord- en oostrand. Deze kan mogelijk een rol spelen in het functioneren van de RVZ. Aan de oostrand gaat het om 0.45 ha nieuwe beplanting. Tevens wordt ca. 0.16 ha toegevoegd aan het areaal nieuwe natuur (een op te heffen weg en een overhoek). Daarnaast neemt de begrensde nieuwe natuur met ca 1.06 ha af. Het netto-verlies aan nieuwe natuur zou derhalve 0.45 ha bedragen.

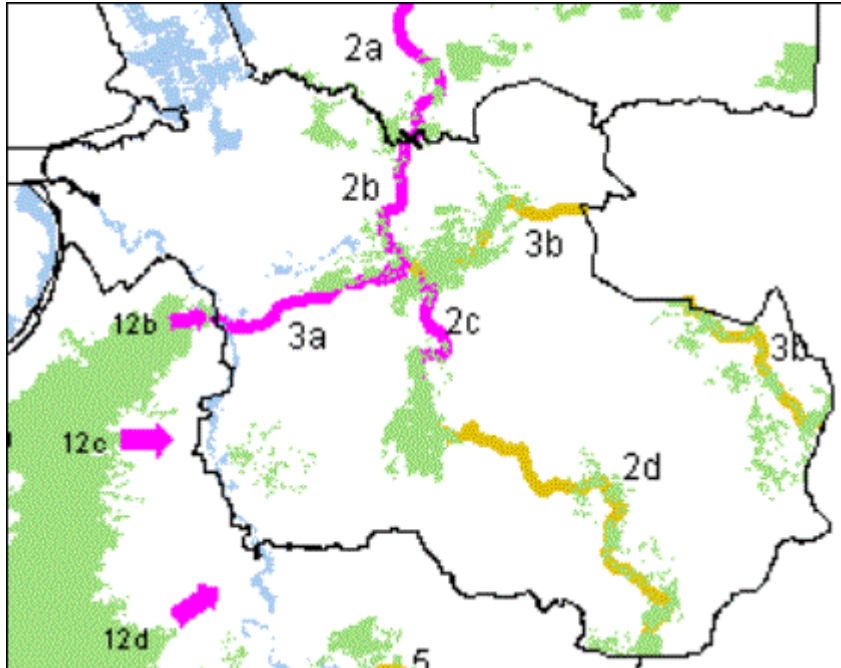
Bij realisering van het bedrijventerrein in de geplande omvang zou de breedte van de RVZ over een lengte van 190 meter afnemen met ca. 45 meter. Direct ten noorden van de versmalling neemt de breedte van de RVZ over een lengte van 290 meter toe met ca. 10 meter (de breedte van de geplande beplanting).

De resterende breedte van de RVZ tussen het geplande bedrijventerrein en de (afrit van de) N48 is ca. 150 – 190 meter.

4 Robuuste verbindingzone

Beleid en theorie

De Robuuste verbindingzone langs Balkbrug is onderdeel van de RVZ Drents plateau – zuidoost Twente, die grote natuurgebieden in Drente en Overijssel in noord-zuid richting moet gaan verbinden. Meer speciaal gaat het hier om deeltracé 2b, dat natuur langs de Reest verbindt met die langs de Vecht (zie onderstaand kaartje).

In het afspraken document Rijk-Provincies is overeengekomen om deze RVZ te ontwikkelen op het hoogste ambitieniveau (B3) en voor de ecosysteemttypen “bos van zandgrond”, “grasland” en “droge heide”.

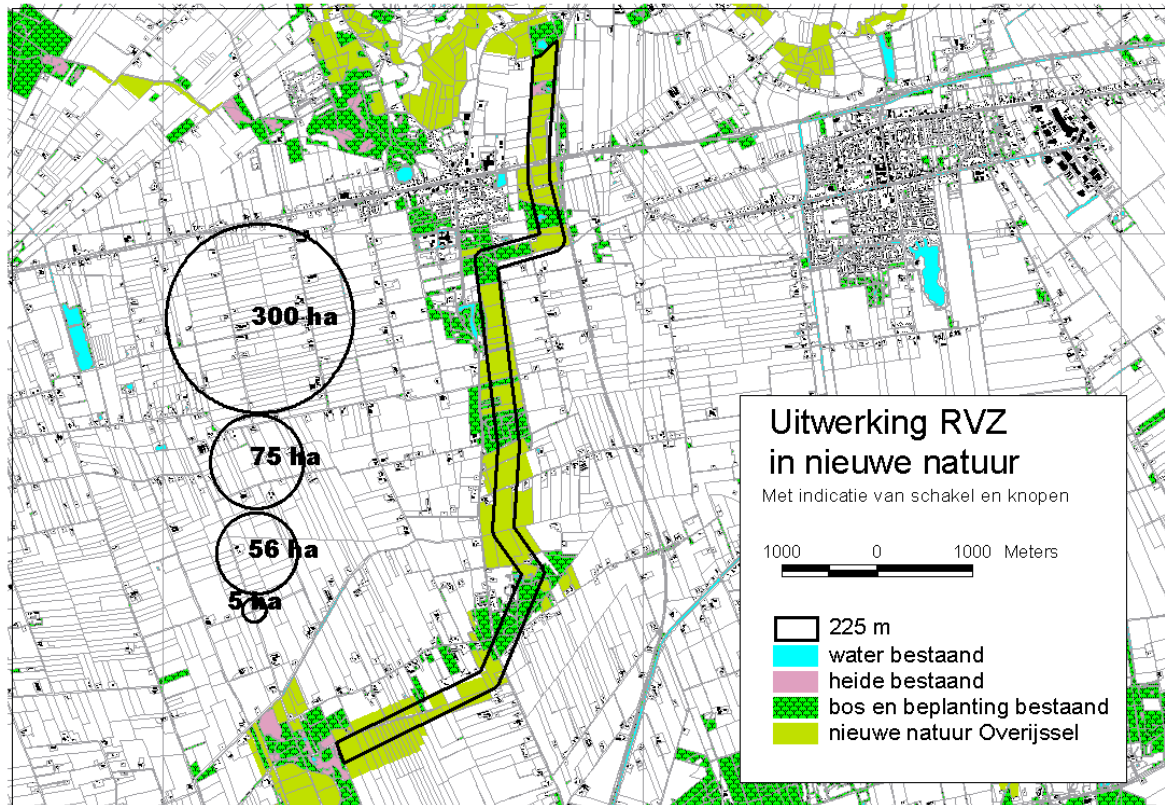
Middels het programma “tover” kan een schematisering van de ruimtelijke uitwerking van een dergelijke zone worden gemaakt. Deze is opgenomen in bijlage 1. Hieruit blijkt dat de RVZ zou moeten bestaan uit schakels (corridors) en knopen (stapstenen) voor elk van de ecosysteemttypen.

Bij een lengte van ca 10 km tussen natuurkernen langs de Reest en de Vecht betekent dat schakels voor bos, grasland en heide van respectievelijk 100, 100 en 500 meter, alsmede een aantal knopen, variërend van 5 – 300 ha.

Uitwerking in provinciale plannen

De RVZ is door de provincie uitgewerkt in begrenzing van nieuwe natuur, in een corridor met inpassing van bestaande kleine bos- en heide-elementen. Er is gestreefd naar een corridor-breedte van tenminste 225 m. (voor verklaring zie “functionaliteit”). Dit is in grote lijnen gelukt; slechts op enkele plekken is de breedte minder.

In onderstaand kaartbeeld is de ligging van de corridor aangegeven, alsmede een indicatieve aanduiding van een 225 m-zone en knopen van 5 – 300 ha. Hierin is te zien, dat in grote delen van de corridor de breedte (veel) meer is dan 225 m, maar niet voldoende om aan de gevraagde afmetingen van de grotere knopen te voldoen (300 ha voor bos en heide).

Functionaliteit

De minimum-breedte van de corridor van 225 m. in de uitwerking van de provincie is opgebouwd uit 3 maal 100 meter voor elk van de 3 ecosysteemtypen (bos, gras en heide), verminderd met de “overlap in inrichting. Ruigten en struwelen kunnen bijvoorbeeld voorkomen in de corridor van zowel bos als grasland. Aangenomen is, dat er 25 % overlap is, waaruit een breedte van 225 m resulteert.

Doordat met deze uitwerking niet de schakel-breedte van 500 m voor ecosysteemtype heide wordt gehaald en de ruimte voor grotere knopen voor bos en heide ontbreekt, lijkt het ontwerp niet volledig te voldoen. Een goede inschatting van de functionaliteit is echter alleen te maken aan de hand van de eisen van de specifieke doelsoorten behorende bij de 3 ecosysteemtypen. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel.

In de tabel zijn de ecoprofielen vet-gedrukt weergegeven en eventueel bijbehorende doelsoorten normaal. Sommige ecoprofielen hebben betrekking op een enkele (naamgevende) doelsoort, andere op meerdere. In totaal zijn er 38 faunadoelsoorten. Terwijl bij de planten slechts de “slechte verspreider – planten” differentiërend zijn voor de ontwerpseisen. Deze zijn te beschouwen als 3 ecoprofielen/doelsoorten (planten van resp. bos, heide en grasland).

Het blijkt, dat de grote ontwerpbreedte van de schakel voor heide slechts bepaald wordt door het ecoprofiel “gladde slang”. Deze doelsoort zal in theorie niet profiteren van de ontworpen RVZ; voor alle andere doelsoorten is een breedte van 100 m per ecosysteemtype (geïntegreerd tot één 225 m-corridor) voldoende.

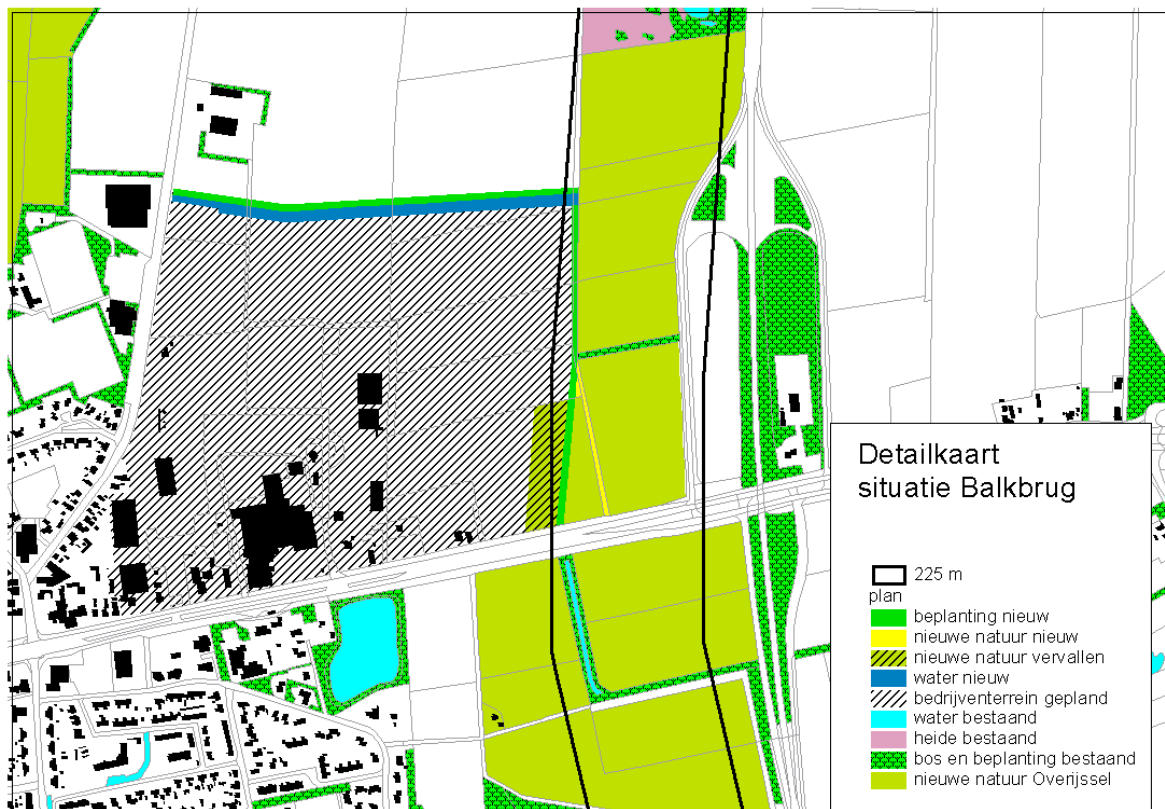
Ook voor de vereiste grootte van de knopen is de doelsoort “gladde slang” in belangrijke mate bepalend. “Heideknopen” van 300 ha zijn alleen nodig voor deze doelsoort. Daarnaast zijn “bosknopen” van 300 ha nodig voor het ecoprofiel “boomarter”, waarin ook de doelsoort “das” meelift. Bosknopen van 300 ha zijn voor de boomarter echter slechts nodig om de 7,5 km. Bij een effectieve tracé-lengte van ca. 9 km, hoeft dit geen overwegend bezwaar te zijn.

ecoprofiel	Onderbreking (m)	Dispersiecorridor (m)	Stapsteen (ha)	Afstand Stapsteen (km)	Sleutelgebied (ha)	Afstand sleutelgebied (km)
<i>Droge heide</i>						
Gladde slang	50	500	-	-	300	2
Slechte verspreider planten	0	100	-	-	5	0.5
Zandhagedis	50	25	5.5	0.5	56	2
Vals heideblauwtje	50	25	1	0.5	5	2
Aardbeivlinder , Kommavlinder,	50	25	5.5	0.5	56	2
Bruine vuurvlinder						
Heivlinder	-	-	5.5	1.25	56	5
Redelijk goede verspreider planten	-	-	1	1.25	5	5
Goede verspreider planten	-	-	1	2.75	5	11
Boomleeuwerik , Korhoen,	-	-	75	7.5	750	30
Nachtzwaluw, Tapuit						
<i>Bos van zandgrond</i>						
Boommarter, Das	100	100	300	7.5	3000	30
Slechte verspreider planten	0	100	-	-	5	0.5
Hazelworm	50	25	5.5	0.5	56	2
Grote weerschijnvlinder	50	25	5.5	0.5	56	2
Eekhoorn	50	25	5.5	1.25	56	5
Matige verspreider planten	-	-	1	0.5	5	2
Redelijk goede verspreider planten	-	-	1	1.25	5	5
Keizersmantel	-	-	5.5	1.25	56	5
Goede verspreider planten	-	-	1	2.75	5	11
Boomklever	-	-	5.5	2.75	56	11
Glanskop , Vuurgoudhaan,	-	-	30	2.75	300	11
Bonte vliegenvanger						
Groene specht	-	-	75	5	750	20
Goudvink						
<i>Grasland</i>						
Slechte verspreider planten	0	100	-	-	5	0.5
Donker pimperlblauwtje	50	70	-	-	5	0.5
Moerasparelmoervlinder						
Zilveren maan, Geelsprietdikkopje	50	25	1	0.5	5	2
Tweekleurig hooibeestje						
Bruine vuurvlinder, Bruin dikkopje ,	50	25	5.5	0.5	56	2
Grote parelmoervlinder ,						
Rode vuurvlinder ,						
Veldparelmoervlinder						
Dwergmuis, Veldspitsmuis	50	25	1	0.5	5	2
Noordse woelmuis	50	25	5.5	1.25	56	5
Matige verspreider planten	-	-	1	0.5	5	2
Klaverblauwtje, Heivlinder ,	-	-	5.5	1.25	56	5
Grote vuurvlinder						
Redelijk goede verspreider planten	-	-	1	1.25	5	5
Goede verspreider planten	-	-	1	2.75	5	11

Tabel Ecoprofielen (bron: Handboek Robuuste Verbindingen)

Kleinere knopen (als stapsteen of sleutelgebied) worden “gedekt” door de plaatselijke verbreding van de corridor; in het ontwerp tot ca. 500 m. De ruimtelijke situering van corridor en verdikkingen in het ontwerp lijkt daarmee te voldoen voor 40 van de 41 doelsoorten.

In het oorspronkelijke ontwerp zijn ook versmallingen aanwezig: Tot 90 m over een lengte van 150 m bij Witharen, tot 130 m over een lengte van 375 m bij Ommerschans en tot 150 m over een lengte van 500 m bij Balkbrug. Het Handboek Robuuste Verbindingen geeft echter aan, dat versmallingen zijn toegestaan, mits de verhouding smalste breedte/lengte maar groter dan 0,16 is. Dat wordt in al deze gevallen gehaald; de versmallingen vormen dus geen belemmering voor de functionaliteit.

5 Effecten van het geplande bedrijventerrein op de functionaliteit van de RVZ

Afname oppervlak

Als gevolg van de realisering van het bedrijventerrein zou de oppervlakte van de RVZ (nieuwe natuur) met netto 0,45 ha verminderd worden. Deze oppervlakte is minder dan de helft van de kleinste vereiste stapsteen (1 ha, zie tabel) en zal dus geen significant effect hebben.

Versmalling

Als gevolg van het oppervlakteverlies treedt ter plaatse een versmalling op van ca 45 meter over een lengte van 190 meter. De resterende breedte van de RVZ tussen het bedrijventerrein en de (afrit van de) N48 varieert dan van 150 tot 190 meter.

Deze versmalling valt geheel binnen het traject van 500 meter, waar de RVZ in ontwerp al smaller was dan de uitgangsbreedte van 225 meter. Als gevolg van de extra versmalling neemt de kleinste breedte (150 meter) niet verder af. Ook de nieuwe situatie voldoet dus aan de norm, d.w.z. dat de verhouding smalste breedte/lengte groter dan 0,16 is.

Verstoring

In vergelijking met het oorspronkelijke plan, waarin de RVZ ter plaatse ingeklemd lag tussen landbouwgrond en de (afrit van de) N48, neemt de verstoring mogelijk éézijdig toe, als gevolg van een toenemende gebruiksiteit.

Verstoringsgevoelige soorten zijn vooral vogels. Deze worden echter al fors verstoord door de N48. Zoogdieren migreren vooral in de ochtend- en avondschemering en zijn dus mogelijk gevoelig voor verstoring door licht en geluid. Door een goede inpassing van de beplanting langs de rand van het bedrijventerrein en mogelijk een situering van alleen tijdens kantooruren actieve bedrijven langs de rand, kan deze invloed tot een minimum beperkt worden.

Aanleg van een ecopassage

Over de N377 (Coevorderweg) zal in de toekomst een ecopassage worden aangelegd. Als gevolg van de plannen voor het bedrijventerrein lijkt de speelruimte, waarbinnen deze passage gesitueerd kan worden af te nemen van 230 meter naar 190 meter. Op deze plaats is echter ook al een gasleidingtracé aanwezig, wat beperkingen heeft voor aan te leggen kunstwerken.

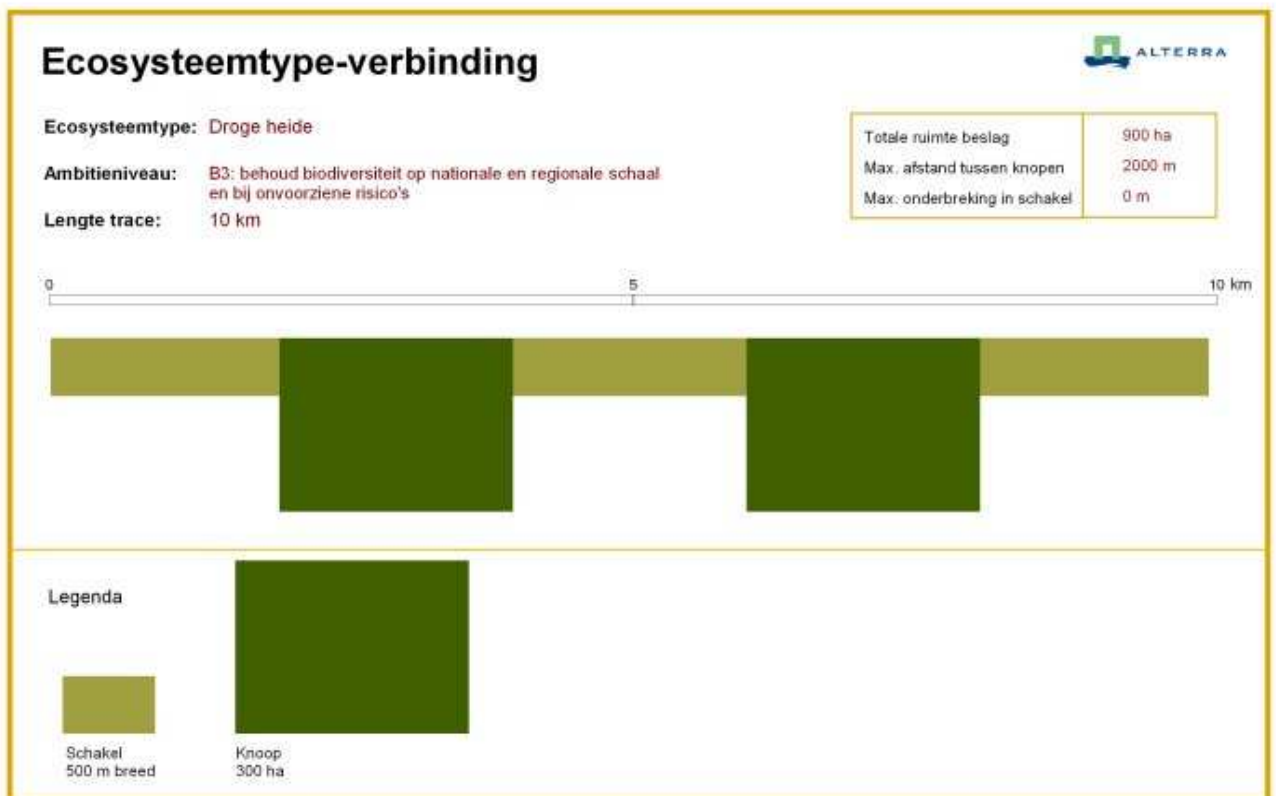
De toe- en afritten van de N48 zullen in de toekomst verlegd worden in elkaars verlengde. Hierdoor kan mogelijk meer ruimte gecreëerd worden voor een ecopassage.

6 Bronnen

Alterra (2001). Handboek Robuuste Verbindingen (inclusief programma TOVER). Wageningen UR.

Dienst Landelijk Gebied (2006). Robuuste Verbindingszone Holterberg-Haaksbergerveen. Zwolle.

Provincie Overijssel (2010). Natuurbeheerplan Overijssel. Zwolle.

Ecosysteemtype-verbinding

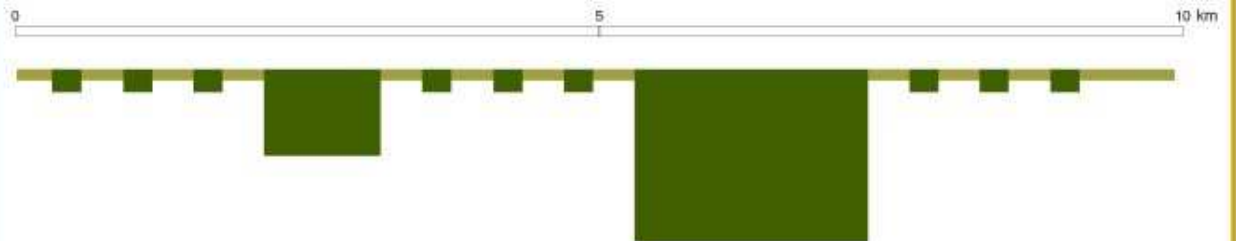

Ecosysteemtype: Bos van arme en (matig) rijke zandgrond

Ambitieniveau: B3: behoud biodiversiteit op nationale en regionale schaal en bij onvoorziene risico's

Lengte trace: 10 km

Totale ruimte beslag	468 ha
Max. afstand tussen knopen	345 m
Max. onderbreking in schakel	0 m

Legenda

Schakel
100 m breed

Knoop
5 ha

Knoop
75 ha

Knoop
300 ha